Скільки б ви не шукали на географічних картах (бодай і найнайточніших) дивну-предивну країну Джмеландію, про яку я оце збираюся розповісти, ви все одне її там ніколи не знайдете. Повірте моєму слову, адже я теж не міг її відшукати на великій карті світу, що займає півстіни в моєму кабінеті. Голандію знайшов, Фінляндію теж знайшов, а ось Джмеландії чомусь не виявилось. А, може, географи-картографи ще не встигли її нанести на карту світу? Не побачив я батьківщини джмелів і на маленькій карті, на якій відтворено всього лише нашу область. І вже хотів було й рукою махнути, фантастика, мовляв, якась там країна джмелів, як мене негадано виручив Денис Василько. Ви, певно, його знаєте, він мешкає в тридцять першій квартирі мого будинку.

Отож Денис, коли я марно видивлявся на карті нашої області Джмеландію, тицьнув пальцем в гострий кут, що його утворює Оріль, впадаючи в Дніпро трохи вище нашого міста і сказав упевнено:

— Та ось тутечки вона… Джмеландія.

— Постривай! — спинив я Дениса й уважно подивився на те місце на карті, у яке вперся Денисів палець з облупленим нігтем.

Подивився і ніякої загадкової країни там не побачив. Тоді я попросив Дениса прийняти пальця. Дослідив при допомозі збільшувального скельця і ту ямку, що її продавив на карті Денисів палець, але й тоді в куті Орелі й Дніпра не знайшов Джмеландії.

— На карті немає, а насправжки є! — упевнено вигукнув мій юний приятель. — Вона отам, де луки і де на луках квітне червона конюшина. — пригладивши непокірний рудий чубчик, заквапився. — Я побіг, бо мене хлопці чекають…

І хутко вислизнув з моєї квартири. Я навіть затримати його не встиг. А треба вам сказати, що не вірити всезнаючому Денису Васильку немає аніяких підстав. Адже Денис вже побував у загадковій Джмеландії. І тільки-но звідти повернувся — прилетів на спині у джмеля. Справжнього-принайспрaвжнісінького.

А втім, не будемо поспішати, бо ви ще сприймете мою найправдивішу розповідь за фантастику. Тоді ж, як все, що трапилося з Денисом, трапилося насправді. Тож переповім вам так, як мені, поклявшись, що все то правда, розповідав сам Денис Василько.

ПРИГОДА ПЕРША

Того дня старший Денисів брат Сергій (він уже закінчував дев’ятий клас) зібрався на Оріль повудити рибу. А Денис тут, як тут: і мене візьми!

Спершу Сергій було завагався, бо з попереднього досвіду знав: якщо візьме з собою меншого брата, невгамовного та непосидючого, то клопоту не обберешся — яка вже там риболовля! Та Денис напосів:

— Ти ж обіцяв… Коли витягнеш арифметику, казав, так і візьмеш мене на Оріль.

Сергієві нічого не залишалося робити, як узяти з собою Дениса.

— Тільки, цур! — застеріг. — Щоб сидів на березі тихо-тихо.

То Сергій, затятий вудкар, як принишкне з вудкою, то й світу білого з-за поплавця не бачить. А Денис не такий, коли клює — затоплюється, а ні, починає нудьгувати, братові заважати. Або шукати якихось пригод, на які він великий любитель. Ось так трапилось і того разу. Ледве вони припливли теплоходом в гирло Орелі й поставили вудки, як Денис і занудьгував. Бо кльову не було, а сидіти непорушно, втувпившись у застиглий поплавець, як ото Сергій, вище Денисових сил і терпіння.

Позіхнув Денис — не для нього така риболовля. Звівся, прихопив з собою рогатку (він завжди ходить з рогаткою — жах!), наклав у кишеню камінчиків і подався на пошуки розваг. Добре, що брат, завмерши біля вудки, не замітив нічого. Спершу Денис поникав понад берегом з великим нетерпінням швидше зайнятися чимось інтересним. І невдовзі у верболозі загледів чиєсь гніздечко. Збадьорився. О, це вже хоч трохи буде цікаво. Але до гніздечка не дотягнувся — верболозина тріснула і пташине кубельце з голубими яєчками булькнуло у воду. І тут не пощастило! Тоді хлопець вирішив жаб пополохати. Он скільки їх зібралося в теплому мілководді. Та тільки пустив у них перший камінчик, як жаби, урвавши своє кумкання, хутко попірнали під латаття. Денисі розчарувався — не щастить йому сьогодні на розваги без яких він, треба вам сказати, і жити не міг.

Поникавши у прибережному гайку, Денис подався на луки, де червона конюшина з суницями та ожиною цвітуть. Коли це щось забриніло, загуло натужно і перед хлопчиком на горбочку сій джміль волохатий, барвистий, як жолудь товстий. Сів і в нірці зник.

Опустившись навпочіпки, Денис сунув пальця в нірку і заходився її розширювати. Але нірка виявилась глибокою, пальцем її не розколупаєш. Тоді шукач пригод зломив молоду вербичку, обчухрав гіллячко, застромив палицю в нірку і заходився нею вертіти. І наперед радів — хоч якась розвага та знайшлася. Але тут негадано три сердиті джмелі з нірки вибігли, загрозливо загули, розправили крильця і — на Дениса. Рятуючись від їхніх жал, Денис кинувся тікати. А втікаючи, відмахувався і кричав:

— Та чого ви до мене причепилися? Що я вам такого зробив? Так ніби вже й пожартувати не можна…

Джмелі відігнали жартуна і повернулися до своєї нірки. А Денис знову занудьгував, Зломив одну вербичку і хотів було зробити з неї лук, але вона тріснула. Кинувши зламане деревце, Денис пішов до конюшини, де стільки метеликів та джмелів літало. Там і побачив пухнасте, сіреньке

зайченятко. Воно так смішно чистило лапками свої довгі вушка. Денис заклав камінчик в рогатку і, не дихаючи, почав підкрадатися. Заклопотане своїм туалетом, зайченя не підозрювало ніякого лиха. Підкравшись, Денис прицілився і камінцем йому в спину — бац! Зайченя від несподіванки та удару, аж перекинулось. Та як запищить! А тоді схопилося і ну втікати. Весело стало Денису — оце розвага! Далебі краще, як сидіти і на поплавець дивитися.

Та зненацька Денис, урвавши сміх, застиг з розкритим ротом. А тому, що трави на луках раптом почали швидко— швидко рости вгору, Денис і ойкнути не встиг, як пірнув у них з головою й опинився наче в трав'яних джунглях. Сонце лишилося десь високо— високо в небі. Зашуміли трав'яні нетрі непривітно, вороже. З трудом перевів Денис подих, не розуміючи, що трапилося і чому це трава стала вища за нього. Коли це — гуп! Стрибнуло щось. Денис з ляку теж підстрибнув, озирнувся. Жаба! Та здоровенна, більша за нього. Зроду він таких жаб не бачив. Таку напевне й рогаткою не злякаєш. Бридка, зелена, вся в бородавках, наче з іншої планети створіння. Ерр!.. Витріщилась на нього, іде й рота розкриває, наче хоче його проковтнути. Ойкнув Денис і кинувся тікати.

А жаба за ним — стриб! Гуп! Стриб! Гуп! Аж земля гуде.

— А— а— а!!! — закричав Денис і рудий чубчик на голові в нього сторч став.

Велетенська бридка жаба стрибала за ним і гупала. А Денис втікаючи, кричав, що він більше не буде. А що не буде — того й сам не знав. І все те — і велетенська жаба, і гупання, і високі трави — здавалися Денису жахливим сном, бо ніколи-ніколи не водилися раніше на Орелі такі здоровенні жаби.

ПРИГОДА ДРУГА

Денис нарешті виплутався з трав’яних нетрів і надав ходу. Відкритим місцем бігти було легше, принаймні, втікач не плутався в траві. Але й потворній жабі теж на відкритому місці стало легше за. ним гнатися. Та ось попереду невідь де взялися дві високі червоні палиці, схожі на цівки. Денис хотів було схопити одну з тих палиць, щоб відбитися нею від жаби, як зненацька палиці самі рушили йому навстріч. Це було так незвично, щоб палиці самі йшли, що Денис завертівся на одному місці. Що робити? Позаду стрибає страшна жаба, а попереду самі собою йдуть дві червоні палиці — чап-чалап, чап-чалап…

Загледівши неподалік широке листя копитняка, Денис шмигнув під один листок, як під навіс і лише там перевів подих. Обережно виглянув із сховку. Зовсім поруч побачив червоні палиці. Невже вони його теж шукають? А для чого? Щоб відлупцювати? Та як це палиці можуть самі ходити? От дивина-а…. Осмілівши, хлопчик звів голову, щоб подивитися чи високі палиці. Аж голову закинув на спину, такі вони були високі. І лише тоді побачив, що перед ним ніякі не палиці, а — ноги. І стоїть на. тих ногах білий лелека з червоним дзьобом. Тільки був він у кілька разів більшим за звичайного лелеку. Ось він різко змахнув головою, великий, і від того страшний його дзьоб, схожий на червоний спис, полетів навстріч жабі, що все ще стрибала, женучись за Денисом.

— Ага, га! Так тобі і треба, бридка та погана! — загаласував на радощах Денис, як жаба опинилася в лелечому дзьобі. І його рудий чубчик, що з ляку став сторч на голові, теж, здавалося, застрибав на радощах. — Щоб знала як за мною ганятися!

Забув Денис, що радіти з чужого лиха негоже. Бо й сам можеш потрапив халепу. Ось так воно ледь і не сталося. Щось колюче, волохате й холодно-слизьке доторкнулося до його плеча. Підстрибнувши зляку, Денис віч на віч стрівся з гігантською гусеницею, такою ж потворою, як і жаба. Вона теж була бридка. Звиваючись, як зелений удав, мохната багатонога потвора спускалася з листка копитняка явно готуючись впасти хлопцеві на плечі. Підстрибнувши, Денис — руде волосся на його

голові знову стало сторч — кинувся навтьоки не розбираючи дороги. Перевів подих лише на бережку маленького лугового озеречка.

Але й там його чекали пригоди.

— Ах, ах, який я пригожий та хороший, — почувся раптом голос, що не говорив, а дзижчав.

Наляканий жабою, червоними ногами та гусеницею, Денис трохи було не кинувся в озерце. Але в ньому кумкали жаби і це його стримало. Вбравши голову в плечі, звідусіль чекаючи лиха, Денис обережно на голос повернувся, готовий у будь-яку мить чкурнути в світ за очі. І побачив на бережку барвисто-волохатого товстуна, поважного і пишного, як бочечка. Товстун не був бридким, як жаба чи гусениця, він справляв враження навіть симпатичної істоти. Придивившись пильніше, Денис здогадався, що перед ним джміль. Тільки не звичайний, завбільшки з мізинчик, а теж здоровенний, як і всі живі істоти на цих предивних луках.

Від голови й до кінчика живота джміль був геть мохнатим, увесь у блискучому оксамитовому ворсі, наче в шубі. Стояв він обпираючись на шість глянцюватих, наче лаком покритих блискучих ніжках. Четверо теж блискучих і теж покритих лаком крил були складені у нього за спиною. Джміль непорушно дивився у воду і лише кінчик живота, що при диханні коливався, видавав у ньому живу істоту. Та ось він зненацька випростався і став на дві ніжки. Денис відсахнувся: барвиста комаха виявилась вищою за цього на дві голови! Ой леле! Та що це таке твориться на приорільських луках! Він, Денис Василько, дев’яти літ від роду, котрий і зростом ніби ж удався, став чомусь меншим за якогось там джмеля!

А велетень-джміль, не звертаючи аніякої уваги на хлопчика, заходився себе прихорошувати вільними чотирма ніжками. На його трохи здавленій з боків чималій голові чорними алмазами блищали великі очі. Від лоба відходили вусики— антени. Вбраний в плющ і оксамит,

підперезаний темно-жовтими смужками впоперек грудей і живота, джміль мав вигляд франта.

Та ось франт впорався з прихорошуванням, вусики-антени заворушилися то разом, то по одній вниз, в боки, вгору, наче обмацували простір. Джміль ще раз подивився на своє відображення у воді й раптом вигукнув:

— Ах, ах, який я пригож-ж-жий! Найкращий серед усіх дж-ж-жмелів. Навіть аж-ж приємно себе похвалити, бодай скромно, але цілком заслуж-ж-жено. Аг, ах, я не дж-ж-жміль, а — картинка.

ПРИГОДА ТРЕТЯ

Денис не здивувався, що джміль раптом заговорив людською мовою (на цих дивних луках, як він уже переконався, все можливе).

— Е-ей?!. — обережно озвався Денис до того барвистого товстуна і на всяк випадок пригладив чубчик, що все ще збуджено стирчав у нього на голові. — Ти що тут робиш?

— Не заваж-ж-жай, не заваж-ж-жай, — не то проговорив, не то проджижчав джміль. — Я купаюся.

— На сухому?

— Ми, джмелі, купаємося не у воді, а в сонячному промінні. А потім я полечу в гості до лугових квіток — ніж-жних, запаш-шних, солодких. Ах, ах, який солодкий нектар чекає мене у квітках!

Франт вкотре заходився прихорошуватися, та все говорив, говорив, невідомо до кого звертаючись:

— Ні, ні, навіть не сперечайтеся зі мною, мені краще знати, що я — найкращ-щий з усіх дж-ж-жмелів. Ах, ах, я гарний дж-ж-жміль! — вигукував він майже захоплено. — Скільки не дивлюся на своє відображенні у воді, а все одне не мож-жу намилуватися собою. Ах, ах, як добре бути пригож-жим дж-ж-жмелем, якого чекає запаш-шна конюшина!

Денис вражено дивився на барвисту комаху.

— Ти, здається, добрий, хоч і хвалько. Не такий, як та жаба, що ганялася за мною. Ось тільки не знаю хто ти такий?

— Ніби по мені не видно, що я найкращ-щий дж-ж-жміль Жжж.

Денис засміявся.

— У тебе химерне ім’я — Жжж. От мене гарно звати: Денис.

— У тебе чудернацьке ім’я, а в мене гарне. Я завжди, коли лечу, то співаю сам до себе: жжж, жжж. От мене й прозвали: Жжж.

— Ха! Коли я розкажу хлопцям про тебе — ото сміху буде!

— І я, коли розкажу про тебе джмелям, то вони теж сміятимуться по всій Джмеландії.

— Фінляндії? — не второпав Денис.

— Дж— жмеландії, — поправив його новий знайомий. — Це ж дуже просто запам’ятати: якщо я джміль, то я із Джмеландії.

— А де ж твоя… Джмеландія? — озирнувся Денис.

— Всюди, де ростуть трави, де квітнуть квіти і де живуть джмелі Ось і ти, людський хлопчику на ймення Денис, теж зараз знаходишся у славній-преславній Джмеландії.

І волохатий пишний товстун смішно шкандибаючи на двох ніжках та вертячи вусами— антенами, пішов луками, весело наспівуючи:

У бджіл є Бджоландія,

А у нас, у джмелів,

є найкраща у світі Джмеландія…

Ландія… Ландія…

— А що таке — Ландія? — наздогнавши його, поспитав Денис.

Жжж зупинився і вражено на нього подивився.

— Як? Ти не знаєш, що таке Ландія? — здивувався він.

— Не знаю… — розгубився Денис, — я вперше у ваші Джмеландії.

— Ландія — це… — Жжж довго і напружено думав і зрештою, зітхнувши, чесно зізнався: — Я теж ще не знаю, що таке ландія…

— Але ж ти співаєш про неї!

— Співаю. Адже треба з чимось римувати слово "Джмеландія", у піснях завжди такі слова римуються. От я і придумав Ландію, а що вона означає, ще і сам не знаю. А звучить гарно: Джмеландія— Ландія.

І далі рушив наспівуючи свою нехитру пісеньку.

— Скажи— но мені, чому це у вашій Джмеландії всі такі здорові — здоровенні? — поспитав його Денис. — І ти теж, хоч джмелі взагалі отакунькі, — показав він половинку мізинця. — А ти на дві голови вищий — за мене, і трави у вас, як джунглі, вони завжди такі здорові у вашій Джмеландії?

— Тільки тоді, коли нам загрожує зло — щоб боротися з ним. Бо хто ж нас захистить, якщо ми самі себе не відборонимо від шкідників. Ось, як, наприклад, від тебе.

— Я-а??! — щиро був враженний Денис. — Хто тобі сказав таку дурницю? Хіба я злий?

— Але й не скажеш, що ти добрий.

— Та що я вам такого зробив? — здивувався Денис.

— Він ще й не знає! — обурився Жжж. — Дві вербички зломив?

— Подумаєш, чи й не втрата!

— Ще і яка! Якщо кожен буде ламати деревця, то що ж тоді залишиться? Це раз, — і Жжж підігнув до живота одну ніжку, як ото, рахуючи, люди загинають пальці. — Палицю в нашу нірку совав?

— Та я лише трохи поколупався, — почервонів Денис, — подивитися, як ви живете?

— Вражаюча цікавість! — насмішкувато вигукнув Жжж. — Коли я, твою хату, наприклад, розламаю, щоб подивитися, як ви у ній живете — що ти на це скажеш? Денис Василько, котрий за словом до кишені ніколи не лазив, цього разу не знайшов жодного слова для відповіді.

— Отже, руйнував наше житло. Це два, — і джміль підігнув другу ніжку. — Підемо далі…

— А, може, далі не треба йти? — похнюпився Денис.

— Треба. Хоча б тому, що ти сам далі пішов. Так ось: з рогатки по зайчаті камінець пускав? Це три, — а ще жаб на Орелі бив. Чотири. А ще гніздо кропив’янки з яєчками зруйнував. Це п’ять… — Жжж підігнув четверту і п’яту ніжки і захитався, стоячи на останній, шостій ніжці. — Ой, тримайте, бо впаду. Ти стільки нашкодив, що в мене і ніжок не вистачає загинати.

Денис нічого не сказав, як Жжж раптом вигукнув:

— Стереж-жись!!! Тебе оточують розбійники, — і миттєво випроставши всі свої крила, стрімко знявся.

Денис притьмом озирнувся: з трьох боків його і справді оточували руді мурахи, були вони більшими за нього разів у два, великоголові, з тонкими таліями, озброєні гострими шелепами, грізними жвалами і довгими жалами. Їх було багато, десятків зо два, а все нові і нові мурахи вибігали з трав’яних нетрів.

Денис загледів між берегом озеречка і луками вільний простір і кинувся туди. Та ледве він добіг до краю озеречка, як перед ним вигулькнули з трави нові мурахи. Все. Кільце замкнулося. Денис у западні. Зімкнувши ряди, мурахи швидко наближалися, звужуючи кільце і раптом згори на нього війнуло повітря, чиїсь чорні лапи міцно обхопили його за груди. І Денис відчув, що з-під ніг у нього втікає земля.

— А— а— а! — несамовито закричав хлопчик. — До-опоможіть!

І тут хтось прошепотів йому у вухо:

— Не галасуй і не пручайся, бо ще впадеш мурахам на голови. Це — я, Жжж, тебе рятую.

Бовтаючи в повітрі ногами, Денис відчув, що він і справді піднімається вгору. Чотири глянцево— сірі, чорні і тверді ніжки обережно притискували його до волохатого теплого живота, наче якусь кришталеву дорогоцінність, що може розбитися. А внизу метушилися мурахи, задирали вгору голови, підстрибували, але дістати Дениса уже не могли.

ПРИГОДА ЧЕТВЕРТА

Денис гаразд і злякатися не встиг, як уже стояв біля горбка, у якому чорніла чимала дірка.

— Це наша хатка, — сказав рятівник, акуратно складаючи за спиною крила. — У ній ти будеш в повній безпеці.

Біля горбика сідали золотисто-жовті від квіткового пилку трудяги— джмелі й поспішно зникали в нірці. Жжж теж зник у нірці. Боячись, щоб на нього знову не напали велетенські мурахи, Денис поспішно побіг за джмелем, нора була довга, метрів десять завдовжки і закінчувалася просторою печеркою з високим земляним склепінням, де й жила джмелина сім’я. Пахло квітами і чимось запашним та солодким, певно медом.

На Дениса ніхто не звертав уваги і він заходився роздивлятися як живуть джмелі. Долівка була добре утрамбована, наче відполірована. Ближче до входу рівними рядами стояли воскові глечички. У них джмелі— добувачі складали принесені нектар та пилок. А в центрі печерки здіймалися воскові чарунки, запечатані зверху — у тих чарунках-чашечках і визрівали личники, котрі мали невдовзі стати молодими джмелями. З тихим гудінням снували в печерці джмелі. Були вони різні — великі і малі і ще менші. Але ніхто з них не сидів без роботи, кожний був

зайнятий якимось ділом. А в центрі на чарунках повзав найбільший і дуже поважний на вигляд джміль. До нього і підійшов Жжж.

— Мамо— жмелахо, це я, Жжж, один із твоїх найкращих синів.

— Я слухаю тебе, сину мій — не відриваючись від роботи, озвалася поважна Джмелиха, — що ти хочеш мені повідати гарне?

— Я зробив дуже добру— добру справу, — не без властивих йому хвастощів вигукнув Жжж. — Руді лісові мурахи хотіли спіймати на наших луках хлопчика на ймення Денис, щоб зробити його своїм рабом. А я хлопчика порятував.

— Ти і справді, сину мій, заслужив похвальне слово за свій вчинок, — поважно загуділа Мама-Джмелиха. — Але, на жаль, той, кого ти порятував, не заслуговує доброго слова. Бо прийшов він у вашу Джмеландію не з добром.

— Але ж Денис і сам потрапив у біду. Крім того, віднині він мій гість, а гостя негоже виганяти з хати.

Якщо хлопчик— забіяка твій гість, то вже хай лишається, — милостиво погодилась Мама-Джмелижа. — Але я і моє сімейство, як і всі джмелі не хочемо знатися з шкідником.

— Я — шкідник? — з образою подумав Денис, але промовчав.

Він таки — тут правди не втаїти — нашкодив у Джмеландії, то краще мовчати.

У джмелиній хатці всі були зайняті працею. Одні — найменші джмелята — прибирали. житло, виносили назовні непотріб, найбільші — годувальники сім'ї, добувачі нектару й пилку — раз по раз зникали і по якомусь часі поверталися присипані золотавим борошенцем — на квітках

були. В зобиках вони принесли нектар, а на віжках жовті грудочки пилку. Все те добро годувальники складали у воскові глечички, де зберігався харч для личинок і для сім’ї.

Мама-Джмелиха, як і перше повзала по чарунках, обмацуючи їх вусами-антенами, щось вислуховувала. Одні чарунки вона запечатувала воском, інші навпаки, відкривала. У чарунках-чашечках були або яєчка — білі продовгуваті крапельки, або вже личинки — маленькі білі черв’ячки, безногі, сліпі, але ротаті. Вони невгамовно потребували їжі. Мама-Джмелиха годувала їх нектаром, ним же вона змащувала їхні тільця, щоб вони не пересихали. А погодувавши і покупавши в запашному нектарі личинок, знову запечатувала чарунки, обігрівала їх теплом свого тіла. Годувати і доглядати личинок господині допомагали молодші діти. А кілька молодих джмелів (і Жжж серед них) вишикувалися в одну лінію від входу й до чарунок і почали дружно махати крилами. І від того в джмелине житло заструменіло свіже повітря. Денис і собі став у шеренгу — замахав руками.

— Молодець! — похвалив його Жжж. — Старайся і тебе теж похвалить наша Мама-Джмелиха!

Раптом почувся струс — один, другий, потім і третій, наче хто товкся на даху джмелиної хатки. Затряслася стеля, тріснула і в печерку посипалась земля. У тріщину просунувся великий писок — видовжений, зубатий, шерстю заросли. Джмелі тривожно загули:

— Рятуйтеся, миша! Ми загинемо, загинемо! Миша розриє нашу хатку, зруйнує чарунки з личинками і похапає нас…

Страшний писок всунувся в дірку ще глибше, вже видно було двоє очей, що жадібно обмацували печерку, шукаючи чим би поживитися. Від запашного солодкого духу, що був у джмелиній хатці, з писка потекла слина. Жахливий писок вже дотягувався до чарунок, як Мама-Джмелиха, грізно загудівши, лягла спиною на чарунки і виставила кінчик живота з

жалом. По всьому видно було, що вона вирішила захищати чарунки з майбутніми синами і дочками своїми до останнього. Частина джмелів теж полягала на чарунки, виставляючи кінчики животів із жалами, інші дружно накинулись на писок, намагаючись ужалити його, відігнати від чарунок. Писок клацав зубами і вже кілька джмелів упали на долівку. Та решта войовниче гула і кидалась на писок.

Денис сховався в кутку серед джмелят, котрі ще не зважувалися вступати в двобій з писком, почував себе кепсько. Писок був більшим за нього, тож і наганяв страх. Та все ж Денис відчував, що ховатися в кутку за малечу не годиться. І тут він згадав, що ідучи сьогодні на риболовлю, прихопив блешню — щоб половити окунів на спінінг, — її із шматком волосіні він поклав у коробку і сунув до кишені. Та й забув про неї. І ось коробочка у нього в руках. А страшний писок, хоч його і жалили джмелі, вже дотягувався до перших чарунок. Тоді Денис розкрутив над головою блешню (тримаючи її за кінчик волосіні) і точним кидком послав риболовну снасть гризунові в роззявленій писок. Блешня вчепилася гачком розбійниці в губу. Запищавши, миша миттю зникла. Разом з блешнею.

— Врятовані! Ми врятовані! — загули джмелі.

Мама-Джмелиха встала з чарунок і неквапливо шкандибаючи, підійшла до Дениса.

— Людський хлопчику і наш госте, — поважно і ґречно мовила господарка. — Ти здійснив добрий вчинок, порятувавши ближніх, і тепер ти заслуговуєш похвального слова. Я і моє сімейство віднині будемо тебе згадувати тільки добрим словом. Але тобі, Дениску, вже пора збиратися додому. Вже вечір і тебе з нетерпінням чекає твоя мама.

— Як — вечір? — здивувався Денис. — Котра зараз година?

Мама-Джмелиха поворушила вусами-антенами, спершу в один бік, потім у другий і відповіла:

— Шість годин вечора.

— Я спізнився… — ледь не заплакав Денис — Останній теплохід йде звідси о п’ятій вечора. А потім прийде аж завтра вранці.

Мама-Джмелиха задумалась, ворушачи антенами.

— Можеш переночувати і в нас, відважний хлопчику. Але твоя мама всю ніч хвилюватиметься за тебе.

Я теж хвилююсь, коли мої діти забаряться в польоті чи й ночують на квітках. Тож вирішимо так.

Ти, сину мій на ймення Жжж, посадиш цього хлопчика собі на спину і полетиш з ним через Дніпро на той берег, у місто, де він живе. І хутчій повернешся назад. А ви, діти мої, — звернулася вона до сімейства, — доки не настала ніч, треба залатати дірку в стелі до роботи — і джмелям і джмелятам.

ПРИГОДА П’ЯТА

І Денис Василько таки і справді полетів. На спині у джмеля! Спина була м’яка і тепла, ворс, за який він тримався — міцний. І Денисові захотілося, щоб його приятелі подивилися в цю мить на нього — ото б позаздрили. З усього їхнього міста ще ніхто з хлопців не літав на спині у джмеля. А Денис летів. Луки залишилися в внизу, видно стало далеко — від гирла Орелі й до самого Дніпра, що котив свої води за прибережними гаями Джмеландії. Джміль під Денисом гудів-бринів наче літак, що круто набирає височінь.

— Денисе, як тобі політ? — запитав він. — Ти задоволений, що летиш на спині в найкращого джмеля? Тобі зручно сидіти?

— О— о! — захоплено вигукнув Денис. — Як у казці! Здорово!

Та радів він передчасно. Зненацька з високого осокора, що стояв осторонь гаю, стрімко шугнув великий бурувато-сірий птах більший за джмеля і за Дениса разом узятих. Він стрілою нісся їм наперерiз. Жжж з жахом вигукнув:

— Сорокопуд! Ми пропали, Денисе!

— Тіка-ай! — закричав Денис.

Жжж різко повернув до кущів і пішов на зниження, швидко-швидко працюючи крилами. Але втекти вже було неможливо, крилатий хижак наздоганяв їх. Озираючись, Денис бачив позад себе велетенського птаха, що стрімко наближався, його великий гачкоподібний дзьоб, міцні пазурі. Джміль втікав так швидко, що в Дениса за спиною, надувшись пузирем, залопотіла сорочка. І гачкоподібний дзьоб схопив Дениса за сорочку, смикнув так, що коли б хлопець не тримався міцно, то злетів би зі спини джмеля. Загудів вітер від широких крил, зникло сонце й голубі простори Дніпра. І Денис відчув, що не джміль несе його на своїй спині, а сорокопуд їх обох — джмеля, і Дениса в своїм дзьобі.

— Ой, Мамо-Джмелихо, — забідкався в розпачі Жжж. — Ми пропали. Сорокопуд понаколює нас на колючки дерев, він завжди так чинить зусіма, кого не спіймає!

Денис заборсався, силкуючись вирвати сорочку з гачкоподібного дзьоба. Але — де там!

І тут йому спало на думку, як перехитрити крилатого розбійника. Він розстебнув ґудзики, вивільнив спершу одну руку з рукава сорочки, потім і

другу. І відчув, що падає з джмелем униз, а сорокопуд полетів далі з його сорочкою в дзьобі. Втомившись, Жжж щосили замахав крилами і невдовзі вони зникли за прибережним гаєм.

— Ти молодець, Денисе! — Жжж радо гудів. — Навіть я, кращий з усі джмелів Джмеландії не додумався б так перехитрити сорокопуда. — Уявляєш, як він здивується, коли виявить у своєму дзьобі лише твою сорочку. Так йому й треба!

— Але ж і мама запитає мене за сорочку.

— А ти скажеш… скажеш, що взагалі ходив без сорочки! — порадив Жжж. — Я от, наприклад, завжди гуляю без сорочки і нічого.

Денис посміхнувся і на душі в нього стало трохи легше.

Вони вже летіли над Дніпром. По всій широчіні ріки вітер гнав потемнілі хвилі з білими баранцями на гребенях. Далеко внизу білим, птахом пронісся швидкісний "Метеор", то там, то тут, долаючи крутизну хвиль, поспішали до берега моторні човни, і було під ними стільки простору, видноколу, голубої широчіні, зелених островів із жовтими піщаними косами, що в Дениса від того видива й дух перехоплювало. А джмелеві було не до замилування дніпровськими просторами. Волохатий товстун увесь напружившись, так натужно гудів, що здавалося летів з останніх сил.

— До-опо-оможі-іть… — почувся в посвистові вітру тоненький голосок, — потерпа-аю…

— Хто терпить біду? — тривожно загудів Жжж. — Закони Джмеландії велять негайно прийти на допомогу потерпілим.

Денис глянув униз. До потемнілих хвиль з білими баранцями падала золотиста бджілка.

По його знаку Жжж круто пішов на зниження. Тільки вони порівнялися з потерпілою, Денис простягнув руку і схопив знесилену комаху за крильце. Ще мить і мокра злякана бджілка вже була в пригорщі Дениса.

— Я прилетіла попити водиці, — як у лихоманці тремтіла комаха. — А вітер підхопив мене і поніс далеко— далеко від берега…

Денис похукав на закоцюблу бджілку, зігріваючи її теплом свого дихання і золотиста крихітка невдовзі почала оживати. А коли вони вже були на тому березі, бджілка не знала, як їм й дякувати.

— Лети здорова, сестро. Та вдруге остерігайся вітру, бо він іноді буває підступним! — застеріг Жжж.

— Спасибі вам, добрі істоти. Я всім— всім розкажу, які ви хороші.

І бджілка полетіла до свого вулика.

— Ах, як чудово, що я зробив ще одну добру справу! — радів Жжж. — Тепер у мене вистачить сил і на зворотну дорогу. До всього ж я стану ще кращим і ще сильнішим!

Барвистий товстунець з подвійною рвійністю замахав крилами, на співуючи свою улюблену пісеньку:

У бджіл є найкраща Бджоландія,

А у нас, у джмелів,

є найкраща у світі Джмеландія,

Ландія, Ландія…

ПРИГОДА ШОСТА

Ось так вони й перелетіли через Дніпро й опинилися на його правому березі, на житловому масиві Червний Камінь. І сіли не де-небудь, а прямісінько на балконі Денисової квартири. На риболовній волосіні, натягнутій на балконі замість вірьовки для білизни, висіла голуба Денисова футболка.

Жжж і сів під тією футболкою.

Стихло джмелине гудіння, наче хто вимкнув мотори і Жжж стомлено склав крила за спиною.

— Славний був політ. І — відважний, — не втримався Жжж, щоб непохвалити самого себе. — Тепер всі знатимуть, що я не тільки найкращий джміль, най-найвідважніший. Ах, ах, який я радий, що я — найвідважніший джміль з усієї Джмеландії. З цією радістю і лечу додому.

— Я тебе так не відпущу, — запротестував Денис. — Ти мій гість і я тебе хочу пригостити. Ходімо зі мною.

Балконні двері були прочинені і вони зайшли до кімнати.

— Сідай, джмелику, а я зараз щось принесу, смачне-смачне.

— О— о! Я дуже люблю смачне— смачне.

Через хвилину Денис з’явився в кімнаті, тримаючи в руках глечик і ложку, Жжж хазяйновито сидів на стільці, поклавши на стіл чотирма із шести своїх ніжок.

— А вгадай, що в глечику?

Жжж хоботком потягнув повітря і збуджено загудів:

— О-о!.. Я відчуваю, що в глечику мед. Став ближче свій симпатичний глечик. І швидше давай ложку. Тільки такому найкращому джмелеві, як я, годиться такий найкращий мед. М-ммм!.. Смачнішого меду я ще зроду не куштував. Жаль, що ложка всього лише одна, а вільних лапок у мене аж чотири.

— Почекай, я зараз принесу тобі ще три ложки.

— О— о! Тоді я вже наїмся меду з чотирьох ложок, зразу!

Коли Денис повернувся в кімнату, джмеля за столом не було. Він сидів на столі.

Біля глечика з медом, і сидів не Жжж на дві голови вищий за Дениса, а звичайнісінький джміль завбільшки з Денисів мізинець. Але такий же волохатий, барвистий товстунець, якими бувають усі джмелі. І до нього з панамкою в руках, не дихаючи, навшпиньках підкрадався Денисів брат Сергій.

Не встиг Денис і крикнути, як брат уже накрив комаху панамкою.

— Є!.. Є!.. — загаласував. — Я його спіймав!

— Ану зараз же відпусти джмеля! — накинувся на нього Денис.

— А як же, спішу, аж спотикаюся! — відмахнувся Сергій. — Тебе просто завидки беруть, що не ти його спіймав. Я перший побачив джмеля на столі і тому він мій, його і засушу. Для колекції.

— Я т— тебе засушу! — Денис аж зблід від обурення. — Кажу, негайно відпусти джмеля, бо я…

— Що… ти? — насупився, брат. — Ти погрожуєш мені? Своєму старшому братові? Ой-ой! Хто ж це тебе так навчив?

Денис не відступився, хоч і добре знав, що Сергій не лише старшій за нього, а й сильніший.

— Так, це я тобі кажу, своєму старшому братові: негайно відпусти джмеля! Втретє я повторювати не буду!

Вигляд у нього був такий рішучий, що Сергій, повагавшись, все ж таки підняв панамку, — відчувши волю, джміль загудів, розправив крильця і знявся.

Він зробив коло над братами, котрі готові були вчепитися один в одного, загудів на прощання і вилетів через балконні двері. Денис вибіг за ним на балкон.

— Щасливого тобі лету, джмелину!

— Подумаєш, йому шкода стало якусь там комаху, — вийшов за ним на балкон і брат. — Тому я тебе сьогодні й не впізнаю, забіяко. І з Орелі ти втік, і блукав десь до вечора. І в квартирі не знаю як з’явився. І сам ніби змінився, ніби вже став не таким, як був.

— Ти просто не знаєш, що вони такі ж, як і ми.

— Хто — вони? — не второпав Сергій.

Денис нічого не відповів. Сергій з подивом глянув на молодшого брата, все ще не впізнаючи його, знизив плечима, але промовчав. Провів очима джмеля — той уже перетворився в крихітну золотисту цяточку.

А тоді й вона зникла.

Наче розтанула на тлі неба.

А по той бік, ге-ен удалині, де в Дніпро впадала Оріль, стояли темно-сині хмаровища.

І над ними, над усім тим краєм, над Дніпром з Оріллю, над водами і луками, над червоною конюшиною і над синіми хмарами з грозами і блискавками вставала веселка.

А Денисові здавалось, що то не веселка встає, а джмелі кружляють над своєю найкращою в світі Джмеландією.

І перед напевне ж веде Жжж — найкращий з усіх джмелів.

Мабуть, так воно й було.